

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Lausunnonantajan lausunto

1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?

Arviomme mukaan edistää nykyistä enemmän, kun sosiaali- ja potilasasiavastaavista luodaan esityksen mukaisesti erillinen lainsäädäntö, jonka 2 §:ssä on huomioitu mm. vastaavien määrällinen riittävyys ja turvataan vastaavien puolueettoman toiminnan rakenteellisia edellytyksiä eriyttämällä toiminta omaksi hallinnolliseksi kokonaisuudekseen. Asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien oikeusturvan toteutuminen on kuitenkin monimutkainen kokonaisuus, johon vaikuttavat monet tekijät ja jonka toteutumisen valvonnassa ja toimintatapojen kehittämisessä sosiaaliasiavastaavilla ja potilasasiavastaavilla on toki oma tärkeä roolinsa. Keskeistä on varmistaa sosiaalipalvelujen riittävät resurssit laadukkaiden palvelujen toteuttamiseksi.

2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)

Lähtökohtaisesti kyllä, sillä periaatteessa kuntiinkaan sitä ei enää voisi jättää sote-palvelujen siirtyessä hyvinvointialueille. Tämä ei kuitenkaan ratkaise järjestelmän rakenteellista perusjännitettä, joka johtuu vastaavien ja valvottavan toiminnan sijoittumisesta samaan organisaatioon (ts. vastaavat arvioivat oman työnantajaorganisaationsa toimintaa). Aikaisempaan nähden tilanne kuitenkin parantuu huomattavasti, koska laissa on erikseen määritelty vastaavan sijoittumisesta organisaatiossa erilleen itse palvelutoiminnasta ja organisaatiot ovat suurempia kuin yksittäiset kunnat. Toisaalta toiminnan sijoittaminen kokonaan erilleen hyvinvointialueista tai valtionhallinnon vastuulle voisi etäännyttää sen liaksi palveluista ja mahdollisuudesta tehdä muutostyötä organisaation sisältä käsin.

3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen

a. valtion mielisairaaloissa

b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa

c. Vankiterveydenhuollossa

d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)

Arviomme mukaan tämä on tarkoituksenmukaista ja järkevää kaikissa edellä mainituissa.

4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)

Säännökset ovat tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia sekä vahvistavat vastaavien roolia/toimintaedellytyksiä verrattuna aiempaan lainsäädäntöön.

5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)

Turvaa nykyistä sääntelyä paremmin.

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

Kelpoisuutta koskeva säännös on tarpeellinen ja koulutustasoltaan pidämme ylempää korkeakoulututkintoa tässä tehtävässä välttämättömänä. Pidämme tärkeänä, pykäläluonnoksen esityksen mukaisesti, että korkeakoulututkinto on soveltuva tehtävään. Muotoilu voi jättää jossain määrin epätarkoituksenmukaista tulkinnanvaraa lain soveltajalle. Käytännössä vaatimuksena tulisi olla sosiaaliasiavastaavalle yhteiskuntatieteellinen sosiaalialan tai oikeustieteellinen ylempi korkeakoulututkinto, jonka kautta on syntynyt riittävä ymmärrys sosiaalipalveluista ja asiakkaan oikeuksista. Ylemmän korkeakoulututkinnon lisäksi tärkeää on pykälässä esitetty tehtäväalan tuntemus, mikä mielestämme tarkoittaa sosiaaliasiavastaavan tehtävässä sosiaalipalvelujärjestelmän toiminnan ja prosessien tuntemusta sekä koulutuksen että alan työkokemuksen kautta.

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

Mielestämme ovat.

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritelty tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

Mielestämme ovat.

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

Kyllä.

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

Pidämme sinällään hyvänä sukupuolineutraalien nimikkeiden käyttöönottoa. Nimikkeistä ei välttämättä synny samaa konnotaatiota ja käsitystä tehtäväsisällöstä kuin nykyisistä jo vakiintuneista nimikkeistä. Muutostilanteessa vaaditaankin laajaa tiedotusta ja viestintää, jotta sosiaali- ja

terveyspalvelujen käyttäjät tulevat tietoisiksi sosiaali- ja potilasasiavastaavien olemassaolosta, tehtävistä ja mahdollisuudesta turvautua heidän apuunsa.

11. Vapaamuotoiset huomiot

-

Siltaniemi Aki
Ensi- ja turvakotien liitto ry